

Umelci na pravej strane barikády – po Francúzskej revolúcii proti pokroku

Branislav Michalka

29. júla 2020 ✚ Kultúra

pokračovanie I. časti

Balzac predstavuje priam ukážkový prípad manipulácie pokrokových ideológov. Socialistickí a pokrokoví kulturtrégri sa ho zmocnili a urobili z neho hlavného kritika kapitalistickej spoločnosti. Áno, kritika zaiste, ale z monarchistických a konzervatívnych pozícií. Tento detail akosi vždy odsúvali pokrokári citlivo na najmenej osvetlený okraj, takže Balzac v ich popisoch vyzeral podobne ako Dante, čiže ako osvedčený „buržoázny demokrat“. Pritom Balzac sa s pribúdajúcim vekom profiloval do stále zarytejšieho nepriateľstva voči pokroku a revolúcii. Pohrdal vulgárnosťou buržoázie a rovnosťou z čisto aristokratických a nie demokratických pohnútok.

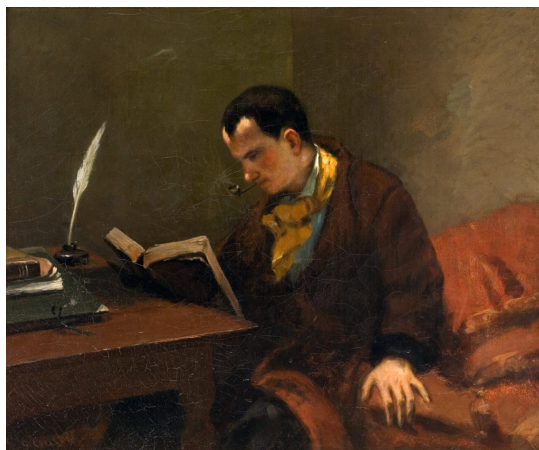

Revolúcia vedie ľud

zdroj: wikimedia commons

V maliarskom umení situácia nie je odlišná. Ukážkovou môže byť história slávneho obrazu Eugena Delacroixa: *Revolúcia vedie ľud*, ktorý sa používa vo všetkých liberálnych a ľavicových publikáciách ako obraz oslavujúci revolúciu. Jeho autor bol synom slávneho revolučného ministra Talleyranda a pre istotu používal iné priezvisko. Svojim otcom, mierne povedané, pohrdal a obraz namaľoval ako symbolický obraz revolučnej spodiny. Čo dnešným Európanom pripadá také pôvabné, to v prvej polovici 19. storočia dokázali všetci ľahko dešifrovať. Obnažená fešanda je prostitútka ako symbol slobody, mŕtvolý váľajúce sa na zemi sú paródiou na bratstvo a vulgárne urevané tváre sú obrazom tupého davu, utrhnutého z reťaze.

Aj v nemeckom prostredí dominovala v maliarstve po revolúcii Nazarénska škola maliarov zahľadených do stredoveku, dodnes nenávidená ľavicovými kritikmi. Všeobecne sa medzi umelcami považovala obhajoba revolúcie za trápnosť. Dokonca aj budúci poeta Republiky, Victor Hugo, sa hrdo vyhlasoval za legitimistu a monarchistu.

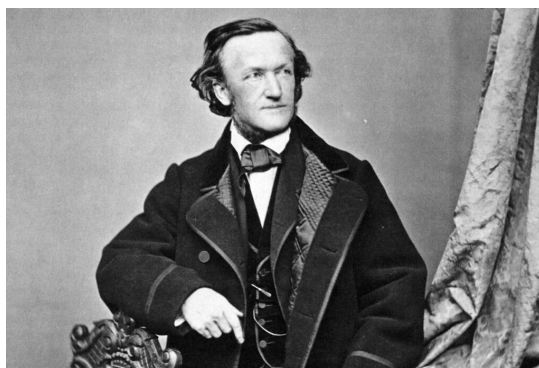

Charles Baudelaire

zdroj: wikimedia commons

S narastajúcou modernizáciou, pokrokom a industrializáciou sa počet umelcov stojacich na konzervatívno-pravicových pozíciách nezmenšoval, skôr naopak. Tristný pohľad na deštrukciu spoločnosti, morálky a hlavne estetická ohavnosť pokrokových čias automaticky privádzala umelcov na stranu nepriateľov revolúcie. Donekonečna sa opakoval model mladíka nadšeného revolúciou a vytriezveného následným poznaním. Môžeme vidieť Baudelaira, ktorý sa z pôvodného republikanizmu prepracoval až k obhajobe Napoleona III. a odmietaniu demokracie, Thomasa Carlyla v Anglicku či Čadaajeva v Rusku, ktorý bol obdivovateľom kontrarevolucionára Josepha de Maistre.

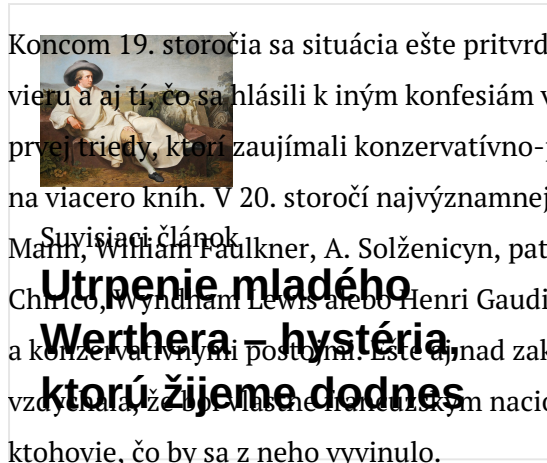
Nová vlna revolúcií po roku 1848 priniesla nové vytriezvenia medzi umelcami. Richard Wagner je toho najslávnejším dokladom. Zároveň môžeme sledovať Dostojevského v Rusku ako systematicky napadá revolučné idey a odsudzuje ich. Dokonca v republikánskych Spojených štátoch jeden z najväčších amerických spisovateľov 19. storočia, ak nie najväčší – Herman Melville – autor Moby Dicka, vo svojich veršoch hovorí o „temnom veku demokracie“, a s odporom sa odvracia od pokroku.

Richard Wagner

zdroj: Flickr

Musíme si uvedomiť, že sa nejedná o nejakých druhotriednych umelcov, ale o tzv. „prvú ligu“ v tom najprísnejšom význame slova. Ľavičiari a liberáli sú vždy zmätení, keď sa prepracujú k životopisným údajom slávnych umelcov a k ich názorom. Dokonca aj takí, čo o sebe tvrdili v danej dobe, že sú liberálmi, ako napr. Turgenev, Hugo, Lamartine a pod., by dnes len ťažko obstáli pred ľavicovo liberálnym súdom. Snáď len naturalistický „kakač Zola“ (ako ho nazval Léon Bloy) by obstál, ale či na jednotku, to si netrúfame povedať.

Koncom 19. storočia sa situácia ešte pritvrdila. Medzi umelcami nastal veľký počet konverzií na katolícku vieru a aj tí, čo sa hlásili k iným konfesiám vykazovali často až ultrapravicové postoje. Záplava umelcov prvej triedy, ktorí zaujímali konzervatívno-pravicové postoje, je taká rozsiahla, že podrobnejší opis by stačil na viacero kníh. V 20. storočí najvýznamnejší spisovatelia ako T. S. Eliot, Ezra Pound, Céline, Thomas Mann, William Faulkner, A. Solženicyn, patrili k nim. Aj avantgardní maliari ako Salvator Dali, Giorgio de Chirico, Wyndham Lewis alebo Henri Gaudier-Breszka boli identifikovaní s ultrapravicovými hnutiami a konzervatívnymi postojmi. Ešte dňad zakladateľom avantgardnej poézie Apollinairom ľavicová kritika vzdychala, že bol vlnený nemeckým nacionalistom a protofašistom a bolo dobre, že zomrel, lebo ktohovie, čo by sa z neho vyvinulo.

Predstava prvotriedneho umelca ako ľavicového a liberálneho buriča je falošná, skreslená a doslova podvodná. Pravda je diametrálne odlišná – vysoké umenie bolo v európskych dejinách väčšinou spojené s konzervatívnymi, pravicovými a protirevolučnými postojmi.

Tu je krátky a určite neúplný zoznam ďalších veľikánov umenia, ktorí spadali do vyššie popísanej kategórie, s krátkymi popismi:

Nikolaj Tjutčev – ruský básnik, konzervatívny monarchista

Charles Péguy – francúzsky básnik, konvertita na katolicizmus, francúzsky nacionalista, padol v I. svetovej vojne

Gabriele d'Annunzio – taliansky spisovateľ, pravicový radikál

Jules Barbey d'Aureville – francúzsky spisovateľ, monarchista, katolík

Ernest Psichari – spisovateľ, vnuk liberála Ernsta Renana, konvertita na katolicizmus, vojak Cudzineckej légie, padol v I. svetovej vojne

Robert Musil – rakúsky spisovateľ, dôstojník, autor románu Muž bez vlastností, obhajca Habsburskej monarchie

Anthony Burgess – anglický spisovateľ, autor románu Mechanický pomaranč, monarchista, legitimista a obhajca Stuartovcov

Jules Verne – spisovateľ, katolík, signatár petície proti Dreyfusovi

William Faulkner – americký spisovateľ, konzervatívne názory, späté s Juhom USA

Hilaire Belloc – anglický spisovateľ, katolík, obhajca stredoveku a neskôr aj monarchie;

Nikolaj Leskov – ruský konzervatívny spisovateľ

Nikolaj Gončarov – ruský spisovateľ, autor románu Oblomov a protirevolučného románu Úšust; často falošne prezentovaný ako predstaviteľ pokrokových spisovateľov

Paul Claudel – francúzsky dramatik, konvertita na katolicizmus, milovník katolíckeho baroka, španielskych Habsburgovcov a rekatolizácie, odporca demokracie a liberalizmu;

Paul Claudel

zdroj: wikimedia commons

T. S. Eliot – anglický avantgardný básnik, autor Pustatiny, anglo-katolík, monarchista

Ezra Pound – americký básnik, autor slávnych Cantos, radikálne pravicovo orientovaný, väznený po II. svetovej vojne za podporu Mussoliniho;

Céline – francúzsky spisovateľ, radikálne pravicové názory

Heimito von Doderer – rakúsky spisovateľ, účastník oboch svetových vojen, väznený v zajateckých táboroch, obhajca monarchie

G. K. Chesterton – anglický spisovateľ, konvertita na katolicizmus, obhajca stredoveku a nacionalizmu

Joseph Conrad – poľsko-anglický spisovateľ, konzervatívne názory, odporca revolúcie a pokroku

Jean Raspail – francúzsky spisovateľ, držiteľ Goncourtovej ceny, monarchista a katolík

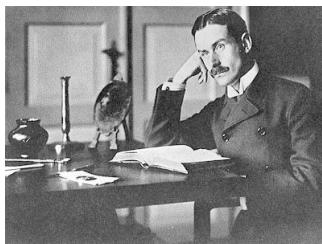
J. R. R. Tolkien – anglický spisovateľ, katolík a monarchista

Giovanni Papini – taliansky avantgardný spisovateľ, konvertita, konzervatívne postoje

Roy Campbell – anglický básnik, bojoval v Španielsku na strane generála Franca, katolík

Hugh Munro – Saki – anglický humorista, príslušník aristokracie a novinár, konzervatívne názory, padol v I. svetovej vojne

Thomas Mann – nemecký spisovateľ, konzervatívne postoje, po II. svetovej vojne sympatie ku katolicizmu

Thomas Mann

zdroj: wikimedia commons

Evelyn Waugh – anglický spisovateľ, konvertita, ultrakonzervatívne názory

Hugo von Hofmannstahl – rakúsky básnik, konzervatívne postoje, monarchista

Maurice Barrés – francúzsky spisovateľ, nacionalista, radikálna pravica

Marcel Proust – francúzsky spisovateľ, autor slávneho románu Hľadanie strateného času z prostredia aristokracie, denný čitateľ monarchistických novín Action française vydávaných Charlesom Maurrasom

Salvador Dalí – španielsky surrealistický maliar, podporovateľ generála Franca, katolík

Richard Wagner – nemecký hudobný skladateľ, pôvodne revolučné postoje, neskôr striktne konzervatívne, v duchu Schopenhauerovho pesimizmu

Joris Karl Huysmans – belgický spisovateľ, konvertita na katolicizmus

Charles d'Indy – francúzsky skladateľ, katolík, nacionalista, monarchista; zakladateľ Národného združenia na obranu francúzskej hudby (spolu so Saint-Saënsom)

Sir Edward Elgar – anglický hudobný skladateľ, katolík, monarchista

Ivan A. Bunin – ruský spisovateľ, držiteľ Nobelovej ceny, pravoslávny kresťan, monarchista a emigrant

Poul Burget – francúzsky spisovateľ, konvertita, konzervatívne názory

Georges Bernanos – francúzsky spisovateľ, katolík, monarchista, kritik demokracie po roku 1945

Henri de Montherlant – francúzsky dramatik a spisovateľ, konzervatívne, antifeministické a radikálne pravicové postoje

Nikolaj Stravinskij – ruský hudobný skladateľ, pravoslávny kresťan, monarchista

Sergej Rachmaninov – ruský hudobný skladateľ, emigrant, monarchista, pravoslávny kresťan

Giuseppe Marinetti – taliansky básnik, zakladateľ futurizmu, nacionalista, radikálne pravicové názory, podpora fašizmu

Wyndham Lewis – anglický avantgardný maliar a spisovateľ, konzervatívne a pravicové postoje

Giorgio de Chirico – taliansky avantgardný maliar, radikálne pravicové postoje

a mnohí ďalší...

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/umelci-na-pravej-strane-barikady-po-francuzskej-revolucii-proti-pokroku/>